

ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΙΚΗΣ
Πανεπιστημιούπολη, 157 84 Αθήνα
Τηλ.: 210 7274325 & 6936048892 Fax: 210 7274885
E-mail : **aamilli@biol.uoa.gr**

Προς τη Γραμματεία Τμήματος Βιολογίας

Αθήνα, 16-3-2015

Παρακαλώ να προωθήσετε το παρόν έγγραφο – το οποίο αναφέρεται στο ιστορικό εγκατάστασης της Έκθεσης «Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον» στο Βοτανικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Αθηνών – στους αρμοδίους του Βοτανικού Μουσείου, δηλ. στην

κ.Μ. Αριανούτσου-Φαραγγιτάκη, νυν Δ/ντρια του Βοτανικού Μουσείου,

καθώς και στα μέλη της Έπιτροπής του Βοτανικού Μουσείου' κκ.

- 1) Κ. Κωνσταντινίδη, Επικουρο Καθηγητή του Τομέα Οικολογίας και Ταξινομικής (και προσφάτως ορισθέντος ως υπολόγου για το μη αναλώσιμο υλικό του Μουσείου)
- 2) Δ. Δανηλίδη, Αναπληρωτή Καθηγητή του Τομέα Οικολογίας και Ταξινομικής
- 3) Ζ. Γκόνου, Λέκτορα του Τομέα Οικολογίας και Ταξινομικής

και να το κοινοποιήσετε, παρακαλώ, στον κ. Πρόεδρο προς ενημέρωσή του.

Η υποβολή του εγγράφου μέσω της Γραμματείας του Τμήματος γίνεται για λόγους διοικητικής ευταξίας, αφού η δωρεά της αρχικής συλλογήστης Έκθεσης έγινε προς το Πανεπιστήμιο Αθηνών, και κατόπιν αποδοχής της δωρεάς από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου το υλικό της διετέθη στο Τμήμα Βιολογίας και ειδικότερα στο Βοτανικό Μουσείο προς μόνιμη εγκατάστασή του.

Με εκτίμηση

Αθηνά ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ-ΑΜΙΛΛΗ
Ομότιμη Καθηγήτρια
Τέως Δ/ντρια του Βοτανικού Μουσείου (1992-2014)

Κυρίες/Κύριοι Συνάδελφοι,

Θα προσπαθήσω να ανακαλέσω στη μνήμη μου, αλλά φυσικά και να τεκμηριώσω, διάφορα στοιχεία που σχετίζονται με την εγκατάσταση στο Βοτανικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Αθηνών της μόνιμης Έκθεσης «Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον». Ως εκ τούτου, η αφήγηση εκ των πραγμάτων θα είναι εν μέρει και βιωματική αλλά απαραίτητη για να γνωρίσουν τα σχετικά στοιχεία οι νεώτεροι της Επιτροπής, αλλά και όσοι μελλοντικά θα ενδιαφερθούν ή θα εμπλακούν με το εν λόγω έργο.

Α' ΜΕΡΟΣ – Η ΑΡΧΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Τόπος και Οργανωτικοί Φορείς

Μια Αρχική Έκθεση με την επωνυμία «Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον» οργανώθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού με πολλούς συν-διοργανωτές (*Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, Οργανισμό Αθήνας, Μουσείο Μπενάκη, Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, Φιλοπόροδο Όμιλο Υμηττού*) και λειτούργησε στο Εκθεσιακό Κέντρο του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ) από 12.06.1989 έως 17.09.1989.

Η έκθεση αυτή είχε δρομολογηθεί με αφορμή το 'Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος' (1987) και είχε ενταχθεί στο πρόγραμμα των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Υπουργείου Πολιτισμού ως θετικό στοιχείο για την ισχυροποίηση της υποψηφιότητας της Αθήνας στην ανάληψη της 'Χρυσής Ολυμπιάδος'.

Συντελεστές

Οι συντελεστές των διαφόρων ενοτήτων εκείνης της Έκθεσης ήταν πολλοί αξιόλογοι πανεπιστημιακοί συνάδελφοι καθώς και εμπειρογνώμονες ποικίλων ειδικοτήτων, οι οποίοι ανταποκρίθηκαν στο 'κάλεσμα' της Μελίνας ΜΕΡΚΟΥΡΗ να συμβάλουν με τις ειδικές τους γνώσεις στην επιστημονική αποτύπωση του περιβάλλοντος της Αττικής και στην κατανόηση αυτού υπό μια ολιστική προσέγγιση. Η επιστημονική τεκμηρίωση των θεματικών ενοτήτων διήρκεσε 2,5 χρόνια. Επ' αυτού εργάστηκαν πολλοί επιστήμονες και ειδικοί ερευνητές και συντάχθηκαν και υλοποιήθηκαν ειδικά προγράμματα για τα ζητήματα που έθιγε η έκθεση. Για την επεξεργασία τους συγκροτήθηκαν ομάδες από το Υπουργείο Πολιτισμού, το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και από Ερευνητικά Κέντρα.

Για να μη σας κουράζω με ονόματα, παραπέμπω στην πολυτελή, έγχρωμη και περιεκτική έκδοση (373 σελίδων) του **βιβλίου 'Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον'** που εκτυπώθηκε την ίδια περίοδο από το Υπουργείο Πολιτισμού, όπου αναφέρονται λεπτομερώς οι ποικίλοι συντελεστές των ενοτήτων, τόσο των εκθεμάτων της Έκθεσης όσο και των κειμένων του βιβλίου. Από το Τμήμα Βιολογίας στην Οργανωτική Επιτροπή της Έκθεσης και του Βιβλίου συμμετείχε ο εκλιπών Καθηγητής Κ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΔΗΣ, στις δε Ενότητες *Εδάφη, Φυτά, Ζώα, Βιότοποι της Αττικής, Επίβλεψη Κατασκευής Προπλασμάτων για τα Προβλήματα της Αττικής κ.α.* συμμετείχε ομάδα του Τομέα Οικολογίας και Ταξινομικής (αποτελούμενη κυρίως από τους Α. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ-ΑΜΙΛΛΗ, Μ. Ρουσσομουστακάκη, Ι. Μπίτη, Α. Πανταζίδου, Δ. Δανηλίδη, Δ. Νταλή, Μ. Σπαρτινού, καθώς και από τον ανήκοντα τότε στον Τομέα Οικολογίας και Ταξινομικής Ι. ΜΑΤΣΑΚΗ και συνεργάτες του). Οι λοιποί συντελεστές της Έκθεσης και του Βιβλίου αναφέρονται λεπτομερώς στις αρχικές σελίδες της έκδοσης.

Αντίτυπα αυτού του βιβλίου που ακόμη και σήμερα αναζητείται προς αγορά από διάφορους φορείς υπάρχουν στο Βοτανικό Μουσείο, και παρακαλώ τον κ. Κωνσταντινίδη να καταγραφεί ο σημερινός αριθμός τους.

Στόχος της Αρχικής Έκθεσης

Στόχος της Αρχικής Έκθεσης ήταν η ευαισθητοποίηση του κοινού για θέματα του περιβάλλοντος της Αττικής ως κατ' εξοχήν πολιτιστικού αγαθού, και ως συλλογικής περιουσίας που χρειάζεται φροντίδα και προστασία.

Φυσικά, η επισήμανση της οριακής κατάσταση του περιβάλλοντος της Αττικής και η αλλοίωση της οικολογικής ισορροπίας είχε επισημανθεί στο παρελθόν από πολλούς διανοούμενους, αρχιτέκτονες, πολεοδόμους, τεχνικούς (π.χ. είναι γνωστές οι χαρακτηριστικές ρήσεις του Πικιώνη για την ανεπανόρθωτη διατάραξη της σχέσης ανθρώπου-φύσης ή τα σχέδιά του που αποτυπώνονται επίσης στην Έκθεση).

Ωστόσο, στη συγκεκριμένη Έκθεση διασυνδέεται η φυσική με την πολιτιστική κληρονομιά και εκτίθενται στοιχεία από τις φυσικές επιστήμες και τη βιολογία, την αρχαιολογία, τις τεχνικές επιστήμες, και τη λογοτεχνία ως ιδιαιτερότητες της Αττικής Γης. Παρουσιάζονται επίσης τα προβλήματα και τα προγράμματα ή τα έργα που αποσκοπούν στη βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης και στην αποκατάσταση της σχέσης ανθρώπου-φύσης με γνώμονα τα οικολογικά, οικονομικά και πολιτιστικά δεδομένα.

Β' ΜΕΡΟΣ – Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ

Ιστορικό Δωρεάς της Έκθεσης στο Βοτανικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Αθηνών

Η πολυμορφία της Έκθεσης, με τις πολλαπλές προσεγγίσεις του περιβάλλοντος της Αττικής και την ενδελεχή εργασία πολλών και διαπρεπών ελλήνων επιστημόνων, χαρακτηρίστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού ως άξια διατήρησης για τα επί μέρους θέματα που πραγματεύεται και αποφασίστηκε να παραμείνει ως μόνιμη και προσιτή στο κοινό. Ως εκ τούτου, έγινε **δωρεά του υλικού της Έκθεσης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και η δωρεά αυτή έγινε ομόφωνα αποδεκτή από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου Αθηνών** (βλ. και πρόλογο της τότε Υπουργού Πολιτισμού κ. Μελίνας Μερκούρη στο ανωτέρω βιβλίο). Η δωρεά αυτή στο πλέον αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό Ίδρυμα της Αθήνας έγινε με στόχο την οικολογική επιμόρφωση των σπουδαστών αλλά και των πολιτών δεδομένου ότι η υποβάθμιση του ελληνικού χώρου και η αλλοίωση της οικολογικής του ισορροπίας συχνά σχετίζεται με θέματα περιορισμένης περιβαλλοντικής αγωγής ή αλόγιστης οικονομικής ανάπτυξης.

Θα ήθελα εδώ να επισημάνω ότι υπήρξαν πολλοί στον χώρο του Πανεπιστημίου Αθηνών που είχαν ενδιαφερθεί τότε για την αξιοποίηση στις εγκαταστάσεις τους του ανωτέρω υλικού. Τελικά κατόπιν επιθυμίας της τότε Υπουργού κ. Μελίνας Μερκούρη το υλικό μεταφέρθηκε στους χώρους του Βοτανικού Μουσείου την 17.9.1989. Για τη συγκεκριμένη απόφαση καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε ο Καθηγητής του 'Τομέα Οικολογίας και Ταξινόμησης' και τότε Δ/ντης του Βοτανικού Μουσείου Κ. Αναγνωστίδης, γνωρίζω δε ότι στις επανειλημμένες επαφές του με την κ. Μερκούρη την 'έπεισε' για τη σημασία της βιολογικής συνιστώσας στα θέματα της οικολογίας. Άλλωστε, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι ο Κ. Αναγνωστίδης εξελέγη ως ο πρώτος Πρόεδρος του Τμήματος Βιολογίας (1983-1985) και υπήρξε ο καθοριστικός εμπνευστής της δημιουργίας του 'Τομέα Οικολογίας και Ταξινόμησης' (σύμφωνα με τον Νόμο-πλαίσιο 1268/1982, διότι μέχρι τότε υπήρχε θεσμοθετημένο μόνο το 'Εργαστήριο Συστηματικής Βοτανικής').

Το δωρηθέν υλικό συνίστατο από κιβώτια εκθεμάτων της αρχικής έκθεσης 'Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον' όπως μεταφέρθηκε από τον ΟΛΠ. Επίσης παραδόθηκε και όλο το ηλεκτρομηχανολογικό υλικό και το υλικό υποδομής της Έκθεσης, υπάρχει δε το σχετικό Πρακτικό παράδοσης-παραλαβής του από την Επιτροπή που συγκροτήθηκε με την υπ. Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΕΕΜ/38408/675/7-9-89 απόφαση του ΥΠΠΟ, η οποία το υπέγραψε στις 18.09.1989. Από πλευράς Πανεπιστημίου Αθηνών συμμετείχαν στην Επιτροπή Παραλαβής οι Κ. Αναγνωστίδης, Α. Οικονόμου-Αμίλλη και Ι. Μπίτης (μπορώ να διαθέσω ψηφιοποιημένο αντίγραφο του Πρακτικού).

Ένα μέρος του ηλεκτρομηχανολογικού αυτού υλικού χρησιμοποιήθηκε στις εγκαταστάσεις της νέας έκθεσης στο Βοτανικό Μουσείο αλλά και ένα μέρος του κρίθηκε ως εν γένει ακατάλληλο προς χρήση. Το ακατάλληλο προς χρήση υλικό είχε παραμείνει για αρκετά χρόνια στον χώρο απέναντι από την είσοδο του Μουσείου και στη συνέχεια απομακρύνθηκε προς καταστροφή (επ' αυτού ασχολήθηκαν οι ΙΔΑΧ του Τομέα).

Αναζήτηση πιστώσεων για την εγκατάσταση της Νέας Έκθεσης στο Βοτανικό Μουσείο

Όταν μετά την αφυπνέση του κ. Αναγνωστίδη (1992) ανέλαβα τη Δ/ση του 'Βοτανικού Μουσείου' είχα να αντιμετωπίσω οξυτάτα προβλήματα. Στις εγκαταστάσεις του Μουσείου υπήρχε ένας 'αχανής' χώρος με μικρή δυνατότητα δημιουργίας εκθεματικού υλικού (λόγω της φύσεως του πολύτιμου κατά τα άλλα ερμπαριακού υλικού από κυρίως αποξηραμένα φυτά). Ο χώρος αυτός μάλιστα υπήρξε κατά καιρούς αντικείμενο διεκδίκησης από διάφορες Υπηρεσίες του Πανεπιστημίου, με σημαντικότερη και πλέον σοβαρή εκείνη της ΤΥΠΑ που είχε άμεση ανάγκη επέκτασης των υπηρεσιών της σε νέους χώρους.

Επομένως, ανέκυψε επείγουσα ανάγκη αναζήτησης πιστώσεων για τα έργα εγκατάστασης του υλικού της Έκθεσης στο Βοτανικό Μουσείο. Ένα μικρό ποσόν είχε εγκριθεί από το Πρυτανικό Συμβούλιο του Πανεπιστημίου Αθηνών κατά το έτος 1989. Μετά από επανειλημμένα μου αιτήματα εγκρίθηκε επίσης ένα ποσόν το έτος 1994, το οποίο χρησιμοποιήθηκε για την αντιμετώπιση βασικών εργασιών υποδοχής των εκθεμάτων και κυρίως για την εκκαθάριση του χώρου.

Οι προσπάθειες που κατέβαλα στη συνέχεια για την εξεύρεση οικονομικής ενίσχυσης προκειμένου να αρχίσει το έργο της εγκατάστασης στο Βοτανικό Μουσείο του υλικού της Έκθεσης μπορούν να γίνουν αντιληπτές από το εύρος των αναζητήσεων σε ιδιωτικούς φορείς (Εταιρείες ή απλώς εύπορους ή περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένους Ιδιώτες). Ενδεικτικά αναφέρω ότι από ιδιωτικούς φορείς κατά την τριετία 1993-1996 απευθύνθηκα – ανεπιτυχώς (!) – στις ακόλουθες Εταιρείες ή Ιδιώτες: *Ανέννα* (κ. Κυριακού), *Φάγε* (κ. Φιλίππου), *Πάλλη* (κ. Φάνη Πάλλη-Πετραλιά), *Αθηναϊκή Ζυθοποιία* (κ. Μηνά Τάνες), *Δωλιστήρια Κορίνθου Motor Oil* (Μαριάννα Βαρδινογιάννη), *Interamerican* (κ. Κοντομηνά), *Siemens* (κ. Λεωνίδα), *Kraft Hellas* (κ. Ξένο), *Μπουτάρη, Ελαίς* (κ. Ζαμπανάκη), *Johnson & Johnson* (κ. Χλουβεράκη), *Procter & Gamble Hellas*, *Jacob Suchard/Pavrides*, *Πλαστικά Κρήτης* (κ. Λεμπιδάκη), *Shelman* (κ. Ηλιάδη), *Grecotel* (Μάρη Δασκαλαντωνάκη), Λεωνίδα Μαρινόπουλο, Λένα Λεβίδη, Φρέντυ Σερπιέρη, Δημήτριο Μπαλατσούκα, Νικόλαο Κανελλόπουλο, Λεωνίδα Μίχαλο, Ανδρέα Βανδώρο, Νικόλαο Σκένδερ, Γεώργιο Φραγκογιάννη, Άρη Μυλωνά, Ιωάννη Μυτιληναίο, Δημήτρη Λαμπαδάριο, Γεώργιο Κόκκοτο, Ιωάννη Μπαλατσούκα, Μαρίνα Γκέρτσου, Μαρίνα Μαρινοπούλου, Χάρι Καραγιάννη, Ηλία Λαλαούνη!!!

Απευθύνθηκα επίσης και σε αρκετούς δημόσιους φορείς (*Υπουργείο Πολιτισμού, Τράπεζες, Δήμο Αθηναίων* κ.α.), μεταξύ των οποίων και στο τότε *Υπουργείο Χωροταξίας, Δημοσίων Έργων και Περιβάλλοντος* (ΥΠΕΧΩΔΕ) κατά τα έτη 1993 (στον τότε υφυπουργό Περιβάλλοντος κ. Βουλγαράκη) και 1995 (στον τότε Υπουργό κ. Λαλιώτη).

Η τελευταία αυτή 'εργώδης' προσπάθεια (οι φάσεις της περιγράφονται μόνο προφορικά!) ήταν και η επιτυχής με τη χρηματοδότηση του προγράμματος '*Εγκατάσταση, Λειτουργία και Επέκταση Εκπαιδευτικής Έκθεσης με θέμα το Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον*' από το Υπουργείο Περιβάλλοντος για τα έτη 1996-1999 (με επέκταση μέχρι το 2002) με Υπεύθυνο Υλοποίησης του Έργου και Επιστημονικά Υπεύθυνο την Α. Οικονόμου-Αμίλλη (ως μέλη της Επιτροπής παρακολούθησης του έργου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών ορίστηκαν οι Ι. Μπίτης από τον Τομέα Οικολογίας και Ταξινόμησης, και ο κ. Α. Μαργαρίτης από το Τμήμα Βιολογίας). Από πλευράς Υπουργείου υπήρχε Ειδικός Σύμβουλος (Μ. Πατελάρου) και καθώς και Υπεύθυνοι ανά ενότητα από τους καθ' ύλην αρμοδίους του Υπουργείου, την δε σκηνογραφική επιμέλεια ανέλαβε ο διακεκριμένος σκηνογράφος Γ. Πάτσας.

Συμπληρωματική επιχορήγηση για το ίδιο έργο ζητήθηκε και δόθηκε επίσης από την Εταιρεία '*Αττικό Μετρό*' (1995 και 1996).

Η Εταιρεία *Tetra Pak Hellas* διέθεσε επίσης 100 τεμάχια από καρέκλες και 100 τεμάχια από ειδικά τελάρα με οικολογικό υλικό στις 5-7-1997. Υπάρχει το δελτίο αποστολής τους (μπορώ να το δώσω ψηφιοποιημένο).

Θα ήθελα να αναφέρω ότι το ανωτέρω χρηματοδοτηθέν πρόγραμμα διακινήθηκε μέσω ΕΛΚΕ σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς. Δηλ. στα επιμέρους έργα υπήρχε πάντοτε πρόχειρος μειοδοτικός διαγωνισμός με σχετικές προσφορές, πρακτικά διαγωνισμού, συμβάσεις, καθώς και πρωτόκολλα παραλαβής του έργου και του υλικού. Ορισμένα υλικά έχουν καταγραφεί στο Κτηματολόγιο (π.χ. προμήθεια monitor με αριθ. Κτημ. 661, συστοιχία φωτιστικών με αριθ. Κτημ. 705, πανό και καδρόνια με αριθ. Κτημ. 659, ηλεκτρολογικές δαπάνες με αριθ. Κτημ. 4751 και 4752). Για τα υπόλοιπα υλικά που δεν ήταν δυνατόν να καταγραφούν σε κτηματολόγιο αφού πλέον ανήκουν στον δομικό ιστό της έκθεσης, καθώς και για τις διεξαχθείσες εργασίες υπήρξαν πρωτόκολλα παραλαβής από διαφορετικές επιτροπές, οι οποίες αποτελούντο από μέλη ΔΕΠ ή ΕΤΕΠ κυρίως του Τομέα Οικολογίας και Ταξινόμησης (συνήθως τους Α. Οικονόμου-Αμίλλη, Ι. Μπίτη, Δ. Δανηλίδη, Π. Κάππου, Δ. Καρκάνη, Ν. Χριστόπουλο αλλά και τους Τ. Τάφα, Μ. Ρουσομουστακάκη, Α. Πανταζίδου, Λ. Κουμπλή-Σοβατζή, Παπαθανασάκη, Λ. Μαργαρίτη).

Επίσης, κατά τη διεξαγωγή του προγράμματος υπήρξε συνεχής παρακολούθηση, έγκριση των επί μέρους σταδίων του έργου και συνεργασία τόσο με την *Ειδική Συντονιστική Επιτροπή* που συνεστήθη επί τούτοις από το Υπουργείο Περιβάλλοντος όσο και με τους *επιστημονικά υπεύθυνους των Ενοτήτων της Αρχικής Έκθεσης*. Μερικοί εξ αυτών προσέφεραν πολύτιμα επιπρόσθετα στοιχεία για τη νέα διαμόρφωση των ενοτήτων.

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΕΝΤΟΣ ΕΡΓΟΥ

Το προαναφερθέν πρόγραμμα περιελάμβανε 3 σκέλη. Το πρώτο σκέλος (*Εγκατάσταση της Έκθεσης στο Βοτανικό Μουσείο*) υλοποιήθηκε από το 1996-1999. Το δεύτερο (*Λειτουργία της Νέας Έκθεσης*) συνέχισε να υλοποιείται στο Βοτανικό Μουσείο από το 1996 μέχρι και την αφυπηρέτησή μου το 2004. Οι εργασίες για το τρίτο σκέλος (*Επέκταση της Εκπαιδευτικής Έκθεσης*) συνεχίστηκαν μέχρι το 2002 μέσω αυτού του προγράμματος, αλλά και επιδιώχθηκαν στη συνέχεια μέσω άλλων συναφών προγραμμάτων για τα οποία υπήρξα επιστημονικά υπεύθυνη.

1 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Στον χώρο Βοτανικού Μουσείου που προορίστηκε για την εγκατάσταση της έκθεσης έγινε μια σειρά από εργασίες υποδομής με ανάλογες προμήθειες υλικού, και συγκεκριμένα

- 1) Διαμόρφωση του χώρου κατά θεματικές ενότητες (*Εισαγωγή, Γένεση, Παλαιοντολογία-Πικέρμι, Φυσικές Μεταβλητές, Γεωλογία, Γεωμορφολογία, Κλίμα, Εδάφη, Φυτά, Ζώα, Βιότοποι, Σπήλαια, Προστατευόμενες Περιοχές, Αρχαιότητες, Απεικονίσεις του Αττικού Τοπίου κατά τον 17^ο-19^ο αιώνα, Αστικό Τοπίο, Προβλήματα*)
- 2) Διαστασιολόγηση της κάτοψης του εκθεσιακού χώρου, και αναμόρφωση της διάταξης των ενοτήτων σε σχέση με τον νέο χώρο
- 3) Προβολή σε δεσπόζουσα θέση του Φυσικού Περιβάλλοντος με τη βιοτική συνιστώσα ως κυρίαρχης ενότητας (δεδομένου ότι η μόνιμη Έκθεση στεγάζεται στο Τμήμα Βιολογίας)
- 4) Προμήθεια συστοιχίας φωτιστικών σωμάτων και λαμπτήρων
- 5) Ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις και εργασίες για τον φωτισμό όλων των εκθεμάτων και των εκθεματικών επιφανειών με αποξηλώσεις των προγενέστερων ακατάλληλων φωτιστικών φθορισμού, εγκαταστάσεις δοκιμές και ρυθμίσεις των νέων φωτιστικών και μετασχηματιστών βάσει των αναβαθμισμένων απαιτήσεων, ανασύνταξη του ηλεκτρικού πίνακα, και τοποθετήσεις κατάλληλων ηλεκτρικών παροχών που θα τροφοδοτούσαν τους ήδη υπάρχοντες πίνακες του κτηρίου
- 6) Προμήθεια ξυλουργικού υλικού για τη βασική υποδομή της Έκθεσης
- 7) Διαμόρφωση του υποβάθρου των εκθεμάτων με ειδικές ξύλινες κατασκευές για την ανάρτηση των εκθεμάτων, και κατασκευές αναλογιών

- 8) Βαφή όλου του εκθεσιακού χώρου
- 9) Προμήθεια ψυκτικών κλιματιστικών μηχανημάτων
- 10) Προμήθεια monitor για την αίθουσα προβολών

Στη νέα Έκθεση χρησιμοποιήθηκε μεγάλο μέρος από το δωρηθέν υλικό ΑΛΛΑ με ανακατασκευές και συμπληρώσεις του. Αναλυτικότερα

- Στο υλικό που προήρχετο από την Έκθεση του ΟΛΠ έγιναν πολλές ανακατασκευές και επιδιορθώσεις, και έγινε αποκατάσταση του υλικού σχεδόν στο σύνολό του. Συγκεκριμένα, έγινε καταγραφή ζημιών και συντήρηση των εκθεμάτων (αποκατάσταση ζημιών με επικάλυψη αρμών, στοκάρισμα επιφανειών και ελαιοχρωματισμός των αντικειμένων και των φορέων τους), ανακατασκευή και επιζωγραφίσεις μακετών, επιδιορθώσεις όλων των πλαστικών μακετών, εκτυπώσεις και επικολλήσεις φωτογραφιών ώστε να συνάδουν με τις νέες εγκαταστάσεις, και τοποθέτηση επεξηγηματικών πινακίδων.
- Επίσης έγινε επιλογή υλικού και αναδιάρθρωση κειμένων για τις ενότητες 'Η αρμονία της φύσης – Η ισορροπία δυνάμεων', 'Το αρχαίο αττικό τοπίο', 'Η Αττική – Ένα σύμπαν σε μια σπιθαμή γης', 'Οι φυσικές μεταβλητές στην Αττική', 'Η Αττική στο πέρασμα των αιώνων', 'Οι γεωμορφολογικές μεταβολές τα τελευταία 18.000 χρόνια', 'Η Γεωλογία', 'Το κλίμα', 'Η εξέλιξη των εδαφών', 'Οι προστατευόμενες περιοχές', 'Σπήλαια', 'Τα φυτά', 'Οι βιότοποι', 'Τα ζώα', 'Προϊστορία και Αρχαιότητα στην Αττική', 'Απεικονίσεις του Αττικού Τοπίου', 'Το Αστικό Αττικό Τοπίο', 'Η εξέλιξη', 'Το Κλίμα και η Αστικοποίηση', 'Αττικό Τοπίο και Αρχιτέκτονες', 'Τα θέατρα της Αττικής', 'Η αρμονία και το άμετρο', 'Απορρίμματα', 'Η φθορά και η συντήρηση των μνημείων της Ακρόπολης', 'Η φωτιά στα Μεσογειακά Οικοσυστήματα', 'Η ατμοσφαιρική ρύπανση στην Αττική', '2000 - Η Αττική στον νέο αιώνα', 'Μετρό της Αθήνας', 'Ιστορικό κέντρο και Εμπορικό Τρίγωνο - Μια όαση ζωής και πολιτισμού', 'Η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων στο κέντρο της Αθήνας', 'Μεγάλα έργα για τη διάσωση ενός τόπου μοναδικού, της Αττικής', 'Ένα νέο αεροδρόμιο για τις ανάγκες του νέου αιώνα', 'Η ελεύθερη λεωφόρος Σπάτων-Σταυρού-Ελευσίνας', 'Κέντρο επεξεργασίας Λυμάτων στην Ψυττάλεια - Ο Σαρωνικός θα γίνει πάλι καθαρός', 'Σχεδιασμοί του ΟΡΣΑ για μια βιώσιμη ανάπτυξη', 'Πρόγραμμα ενοποίησης χώρων πρασίνου-πολιτιστικών και κοινωνικών λειτουργιών', 'Πάρκο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης', 'Αθήνα - Μια πόλη δεμένη με το φως'.

Στη νέα Έκθεση δημιουργήθηκε και ΝΕΟ εκθεματικό υλικό, και συγκεκριμένα έγινε

- 1) Διαμόρφωση μιας αίθουσας πολυθεάματος με αποκατάσταση των ηλεκτρονικών συστημάτων εικόνας και ήχου για την προβολή ταινιών σε τριοθονικό σύστημα, και με νέα επίπλωση (καρέκλες)
- 1) Κατασκευή 'πύργου' με έμπνευση από τον Πύργο των Αερίδων της Αθήνας ('*Ωρολόγιον του Κυρίστου*') ο οποίος φέρει εκθεματικό υλικό σχετικό με το Κλίμα της Αττικής
- 2) Προσθήκη νέων Ενοτήτων ('*Θεατρικοί χώροι του 20^{ου} αιώνα*', '*Μεγάλα έργα στην Αττική*')
- 3) Αναδιοργάνωση της ενότητας '*Χλωρίδα και βλάστηση*'
- 4) Αναπαραγωγή του εποπτικού υλικού της ενότητας '*Παλαιοντολογία – Πικέρμι*'
- 5) Συμπλήρωση και αναδιαμόρφωση των Ενοτήτων '*Γεωλογία*', '*Παλαιοντολογία*', '*Κλίμα*', '*Έδαφος*', '*Φυτά*', '*Ζώα*', '*Αττικό Τοπίο και Αρχαιότητα*' με επιπλέον στοιχεία
- 2) Ολοκλήρωση και επιζωγράφιση της κατασκευής μιας γιγαντομακέτας όπου ύστερα από σχετική μελέτη αποτυπώνεται η κατάσταση της Αττικής σε σχέση με τις ζώνες βλάστησης, τα μεγάλα συγκοινωνιακά έργα, τους χώρους δόμησης, τα λιμάνια, τα αεροδρόμια κλπ
- 3) Προμήθεια ή και κατασκευή μια πληθώρας άλλων νέων εκθεματικών υλικών όπως εκμαγεία, χάρτες κλπ
- 4) Τοποθέτηση και ανάρτηση σε πλαίσια νέων αεροφωτογραφιών ή νέων εκθεμάτων
- 5) Συγγραφή και εκτύπωση νέων κειμένων σε μεταξοτυπία, τοποθέτηση πινακίδων σήμανσης και επεξηγηματικών πινακίδων, εκτύπωση επιγραφών εισόδου κλπ διακοσμητικών στοιχείων
- 6) Συγγραφή νέων κειμένων – μεταφράσεις στην αγγλική κλπ
- 7) Προετοιμασία πρόσθετου φωτογραφικού και εποπτικού υλικού για τα '*ΧΥΤΑ Δ. Αττικής*', τον '*αστικό θόρυβο*' και τα '*ήχοπετάσματα*' (*στην προσπάθεια αναζήτησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στον αστικό ιστό και στις πιο ευαίσθητες περιοχές*)

όπως εκείνες που γειτνιάζουν με οικισμούς ή σχολεία), αλλά το πλούσιο αυτό υλικό τελικά αποφασίστηκε να μην εκτεθεί. Ανάλογο υλικό είχε προετοιμαστεί και για την περιοχή των μεταλλείων Λαυρίου

- 8) Ζητήθηκαν από το Υπουργείο και δόθηκαν δωρεάν εκμαγεία και αντίγραφα που διακινούσε το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων
- 9) Ζητήθηκαν από το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών (Σεισμολογικό Τμήμα στο Θησείο) και ενσωματώθηκαν στο υλικό της έκθεσης επιπρόσθετα στοιχεία για τους σεισμούς του Νομού Αττικής (νότια μέχρι την Αίγινα, ανατολικά μέχρι τη Μακρόνησο)

Ολοκλήρωση του έργου

Το πρώτο σκέλος του χρηματοδοτηθέντος προγράμματος (*Εγκατάσταση της νέας έκθεσης*) ολοκληρώθηκε επιτυχώς και τα *εγκαίνια της έκθεσης* έγιναν Τετάρτη, 22 Οκτωβρίου 1997 και ώρα 20.30. Την έκθεση εγκαινίασε ο Υπουργός κ. Κ. Λαλιώτης. Τιμητική ήταν η παρουσία στην Έκθεση του τότε Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Κ. Στεφανόπουλου.

Υπάρχουν διαθέσιμες πολλές φωτογραφίες από τα εγκαίνια της έκθεσης, όπου παρευρέθηκαν και πολλοί επώνυμοι (μπορώ να διαθέσω ορισμένες ψηφιοποιημένες φωτογραφίες για να ενσωματωθούν στον αντίστοιχο διαδικτυακό τόπο του Πανεπιστημίου).

Η σημασία ορισμένων εκθεμάτων τεκμαίρεται και από το γεγονός ότι επανειλημμένως ζητήθηκαν από το υλικό της Έκθεσης 'Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον' μακέτες, πίνακες ή *video-umatic* προς δανεισμό σε πολλές άλλες εκθέσεις που οργανώθηκαν έκτοτε στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

(π.χ. την Έκθεση *'Το αρχαίο ελληνικό θέατρο και η επίδρασή του στην Ευρώπη'* που παρουσιάστηκε στο Ζάππειο Μέγαρο στα πλαίσια πολιτιστικών εκδηλώσεων για την ανάληψη της Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Ελλάδα, οπτικοακουστικό υλικό για τα *'Φεστιβάλ Δράμας'*, την Έκθεση *'Τουριστικό πανόραμα'* που πραγματοποιήθηκε στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας στον Πειραιά, την έκθεση *'Μέγαρα-Τεχνικά έργα-Κατασκευές'* που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, την Έκθεση του ΥΠΠΟ *'Αθήνα, η πόλη που γέννησε τη Δημοκρατία'* που διεξήχθη στο Dallas του Texas των ΗΠΑ όπου διατέθηκε προς δανεισμό η μακέτα *'Ο Πειραιάς κατά τον 5^ο π.Χ. αιώνα'* και διάφοροι πίνακες όπως *'Η αρχαία Αττική με τους δήμους της'*, *'Το αρχαίο οδικό δίκτυο της Αθήνας κατά την προϊστορική εποχή'*, *'Η Αθήνα στους ελληνιστικούς χρόνους'*, *'Η Αθήνα στους ρωμαϊκούς χρόνους'*, ή *Ιερά Οδός'*).

Για ορισμένα από τα εκθέματα (π.χ. της μακέτας που είναι ενταγμένη στο έργο *'Αποκατάσταση του διατηρητέου κτηρίου επί των οδών Ερμού, Βουλής και Πετράκη στην Αθήνα'* υπήρξε Πρωτόκολλο Διοικητικής Παραλαβής και Παράδοσης μεταξύ εκπροσώπων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και του Πανεπιστημίου Αθηνών όπου φαίνεται και η υποχρέωση του Βοτανικού Μουσείου για την ευπρεπή κατάσταση και συντήρηση του έργου (υπάρχει ψηφιοποιημένο το έγγραφο, 9.2.1998).

2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Στις υποχρεώσεις του προγράμματος ήταν και η λειτουργία της Έκθεσης με σχετικές ξεναγήσεις στο κοινό (συμπεριλαμβανομένων των ενδιαφερόμενων φοιτητών και μαθητών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης), η οποία ξεκίνησε με τα εγκαίνια της Έκθεσης. Προβλεπόταν η εγκατάσταση ακουστικού κυκλώματος (μουσική στις αίθουσες, ανακοινώσεις κλπ), και έγινε η σχετική μελέτη. Επίσης, προβλεπόταν η δημιουργία ειδικού εκπαιδευτικού προγράμματος για σχολεία που θα περιελάμβανε την οργάνωση-έκδοση εκπαιδευτικού υλικού και την κατασκευή-διακίνηση μουσειοσκευών σχετικών με την έκθεση, και εν μέρει υλοποιήθηκε.

Το πρόγραμμα των ξεναγήσεων άρχισε από το 1997 και εντεύθεν με συμβολικό εισιτήριο 1 Ευρώ. Υπολογίζεται ότι υπήρξαν περίπου 1000-1500 επισκέπτες ετησίως. Ενδεικτικά αναφέρω ότι για τα τελευταία 10 έτη (2003-2013), τα έσοδα από τις ξεναγήσεις του Μουσείου ήταν 6468,38 Ευρώ συνολικά, ή κατά μέσο όρο περίπου 650 Ευρώ ετησίως. Το μικρό ποσόν οφείλεται στο ότι ο αριθμός των επισκεπτών-μαθητών είναι μικρός επειδή α) επιλέγονται συγκεκριμένα τμήματα μαθητών κατάλληλης ηλικίας ώστε να γίνεται κατανοητή η ξεναγωγή σε εξειδικευμένα θέματα του περιβάλλοντος της Αττικής, και β) επειδή το αντίτυπο του εισιτηρίου είναι μικρό (1 Ευρώ) και σε ειδικές περιπτώσεις (αδυναμίας μερικών μαθητών

να διαθέσουν ακόμη και αυτό το μικρό ποσό) η είσοδος είναι ελεύθερη. Σημειώνεται ότι υπήρχε μεγαλύτερη προσέλευση όταν προωθούσαμε μέσω του Υπουργείου Παιδείας σχετική Εγκύκλιο που πληροφορούσε τα Σχολεία για την ύπαρξή της, ή όταν επικοινωνούσαμε τηλεφωνικά με τα Σχολεία για τη 'διαφήμιση' των πλεονεκτημάτων του εκθεματικού υλικού.

Η προσπάθεια για την αύξηση του αριθμού των επισκεπτών είναι σημαντική δεδομένου το Βοτανικό Μουσείο δεν διαθέτει πλέον τακτικές πιστώσεις από το Πανεπιστήμιο για τις πάγιες ανάγκες του, οι δε συλλογές των κατά τα άλλα επιστημονικά πολύτιμων ερμπαριακών δειγμάτων του Μουσείου από κυρίως αποξηραμένο φυτικό υλικό ευλόγως δεν μπορούν να αυξήσουν την επισκεψιμότητα.

Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι, σύμφωνα με απόφαση της Διοίκησης του Πανεπιστημίου, το εισιτήριο για την είσοδο στα Μουσεία ορίστηκε πλέον στα 2 Ευρώ, τιμή που μπορεί να υιοθετηθεί και για τους επισκέπτες της Έκθεσης 'Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον'. Από ό,τι έχω πληροφορηθεί ως μέλος της Επιτροπής για τη 'Συνεργασία, Ανάπτυξη και Προβολή των Μουσείων της ΣΘΕ', τα άλλα Μουσεία της Σχολής μας έχουν σημαντικό προϋπολογισμό από τις ξεναγήσεις και καταναλώνουν χρόνο για την προσέλκυση επισκεπτών (π.χ. έχουν ανοικτά τα Μουσεία ορισμένα Σαββατοκύριακα, προβαίνουν σε τηλεφωνικές κλήσεις με τις διευθύνσεις των Σχολείων, και διοργανώνουν εξειδικευμένα σεμινάρια και ξεναγήσεις ώστε να προσελκύουν ακόμη και τους ίδιους επισκέπτες για επανειλημμένες επισκέψεις). Σημειώνω εδώ ότι σε αντίστοιχες προσπάθειες έχει προβεί και το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Κρήτης, όπου μέσω διαδικτύου 'διαφημίζει' τα προσφερόμενα σεμινάρια που έχουν οργανώσει διαφόρων ειδικοτήτων επιστήμονες και προσελκύει έτσι πολλούς επισκέπτες.

Ως ξεναγοί μέχρι προσφάτως στην Έκθεση 'Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον' ήταν οι ΙΔΑΧ του Βοτανικού Μουσείου κ.κ. Λούβρου και Καζάνης και εν μέρει ο κ. Μπαζός (οι οποίοι σήμερα ανήκουν στο Τμήμα Βιολογίας ως ΕΔΙΠ).

Σε συνάφεια με τις δραστηριότητες της Έκθεσης 'Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον', και στα πλαίσια της προσπάθειας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου σε θέματα προστασίας και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, το Βοτανικό Μουσείο προχώρησε στην έκδοση τριών βιβλίων:

- 1) 'Προστατευόμενα Σπονδυλωτά της Αττικής', Κ. Ραδέα, 2005, σελ. 1-151 [Α. Οικονόμου-Αμίλλη, επιμέλεια έκδοσης], Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βοτανικό Μουσείο. ISBN: 960-87475-2-X
- 2) 'Ο Βιόκοσμος του Υμηττού' (Ι. Δημητριάδης, Δ. Καζάνης, Ι. Μπαζός, Κ. Ραδέα), 2007, σελ. 1-279, (Α. Οικονόμου-Αμίλλη, επιμέλεια έκδοσης), Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βοτανικό Μουσείο. ISBN: 978-960-6608-79-7
- 3) 'Η Βιοποικιλότητα του Παρνασσού - Οικοσυστήματα και Ενδιαφέροντα Είδη της Χλωρίδας και Πανίδας' (Δ. Καζάνης, Ι. Μπαζός, Κ. Ραδέα), 2010, σελ. 1-452 (Α. Οικονόμου-Αμίλλη, επιμέλεια έκδοσης), Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βοτανικό Μουσείο. ISBN: 978-960-87475-3-1

Οι εκδόσεις αυτές χρηματοδοτήθηκαν από τα έσοδα εισιτηρίων των επισκεπτών της Έκθεσης, από τακτικές πιστώσεις του Βοτανικού Μουσείου ή από συναφή προγράμματα, το δε συγγραφικό επιτελείο (σήμερα μέλη ΕΔΙΠ ή διδάκτορες του Τμήματος Βιολογίας) προσέφερε τις υπηρεσίες του ένθερμα και άνευ αμοιβής γεγονός που θα πρέπει να εξαρθεί και από τη θέση αυτή.

Αντίτυπα αυτών των βιβλίων τα οποία αναζητούνται προς αγορά από διάφορους φορείς ή εκπαιδευτές υπάρχουν στο Βοτανικό Μουσείο, και παρακαλώ τον κ. Κωνσταντινίδη να καταγραφεί ο σημερινός αριθμός τους (για πληροφορίες παραπέμπω στην κ. Ραδέα).

Στόχος της Σημερινής Έκθεσης

Οι στόχοι της σημερινής έκθεσης παραμένουν από εκπαιδευτική άποψη παρόμοιοι με εκείνους της αρχικής αλλά είναι αυτονόητο ότι πρέπει να επικεντρώνονται στα σύγχρονα και

επίκαιρα προβλήματα του περιβάλλοντος. Οι διαμορφωμένες ενότητες μπορούν να χρησιμεύσουν ως μια γενική και εποπτική εικόνα του περιβάλλοντος της Αττικής Γης και να αναζητηθούν οι νέες προσεγγίσεις εφ' όσον υπάρχουν. Ένα μέρος της προκύπτουσας νέας πληροφορίας μπορεί να αναπτυχθεί μέσω σεμιναρίων, εκθέσεων, ημερίδων κλπ στο όμορφα διαμορφωμένο και επαρκώς εξοπλισμένο τεχνολογικά χώρο του *Πολυθεάματος* της Έκθεσης, ο οποίος σημειωτέον έχει εμπλουτιστεί με νέου-τύπου σύγχρονες οθόνες και μηχανήματα προβολής από κονδύλια του Πανεπιστημίου. Ένα άλλο μέρος νέας πληροφορίας μπορεί να αναζητηθεί και να ενσωματωθεί κατόπιν περαιτέρω επικοινωνίας με τους προαναφερθέντες φορείς υλοποίησης του έργου ή με νέους χρηματοδότες. Η υλοποίηση 'Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Ευαισθητοποίησης' φοιτητών, μαθητών αλλά και του ευρύτερου κοινού, σύμφωνα με τις επιταγές των σύγχρονων Μουσείων, πάντα συνδέουν διαδραστικά την Επιστήμη με την Κοινωνία.

Ενδεικτικά αναφέρω ότι ακόμη και για εκθέματα που φαίνονται ανεπίκαιρα ή περιφερειακώς συναφή με τη βιολογική συνιστώσα της οικολογίας (π.χ. εικόνες από τις πρώτες εργασίες για τα Μεγάλα Έργα στην Αττική όπως το Αττικό Μετρό, ή το Αεροδρόμιο των Σπάτων) θα μπορούσε να αναζητηθεί η σημερινή τους επίπτωση στο περιβάλλον ή στην οικονομία της χώρας. Έτσι για παράδειγμα, το Αττικό Μετρό (το οποίο υπήρξε ένας από τους χρηματοδότες της εγκατάστασης της Έκθεσης στο Βοτανικό Μουσείο) θα μπορούσε να επικαιροποιήσει τις δραστηριότητές του μέσω κάποιας μικρής οικονομικής ενίσχυσης ή έστω και παροχής φυλλαδίων για τη σημερινή επέκτασή του στην Αττική.

Ανάλογη αναζήτηση συμπληρωματικού υλικού έγινε πρόσφατα στη Δημόσια Τηλεόραση, η οποία κατόπιν αιτήματός μας, παραχώρησε πολλές ταινίες οικολογικού περιεχομένου (τις έχει ο κ. Καζάνης), οι οποίες χρησιμοποιούνται ως χρήσιμο εποπτικό υλικό για τις εκπαιδευτικές ανάγκες των επισκεπτών.

3 ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Οργάνωση και Λειτουργία μιας δυναμικού-χαρακτήρα περιβαλλοντικής Έκθεσης στο Βοτανικό Μουσείο

Μετά τα εγκαίνια της έκθεσης συνεχίστηκαν (1997-2002) οι εργασίες για την οργάνωση μιας δυναμικού-χαρακτήρα περιβαλλοντικής έκθεσης που θα λειτουργούσε στα πλαίσια εκείνης του 'Αττικού Τοπίου και Περιβάλλοντος'.

Συγκεκριμένα, το υλικό της δυναμικής έκθεσης θα είχε ως αρχικό στόχο την ενημέρωση-πληροφόρηση του κοινού σε θέματα και δράσεις στους τομείς του περιβάλλοντος από τις Υπηρεσίες Περιβάλλοντος του Υπουργείου (π.χ. όπως αυτά που αναπτύχθηκαν στην έκθεση του Ζαπείου με θέμα 'Αθήνα-Αττική - Στρατηγικός σχεδιασμός για μια βιώσιμη ανάπτυξη' ή άλλων συναφών εκθέσεων π.χ. 'Πόλις 97', 'Eurocity' κλπ) και την προβολή κατά περίπτωση εποπτικού υλικού που είχε στη δικαιοδοσία του το Υπουργείο αυτό. Επόμενος στόχος ήταν η προβολή αντίστοιχων θεμάτων περιβάλλοντος από άλλους φορείς, καθώς και η οργάνωση διαλέξεων, ημερίδων και λοιπών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την περιβαλλοντική επιμόρφωση.

Συγκροτήθηκε Συντονιστική Επιτροπή και Επιτροπή Παρακολούθησης του έργου από εκπροσώπους του Υπουργείου που διέθεταν εκθεσιακό υλικό προς μορφοποίηση ή παραγωγή νέου (Γενική Δ/ση Περιβάλλοντος, Δ/ση Οργάνωσης-Τμήμα Επικοινωνίας, ΟΡΣΑ, Γραφείο Υπουργού κλπ) προκειμένου να επιβλέψουν τη συγκέντρωση του απαιτούμενου υλικού και την υλοποίηση του προγράμματος, είχαν δε εγκριθεί και σχετικές πιστώσεις. Ανέλαβα ευχαρίστως την οργάνωση ως επιστημονικά υπεύθυνη του παραπάνω έργου, και την υποχρέωση να παράσχω πληροφοριακό υλικό από το υπάρχον της Έκθεσης καθώς και να παραχωρήσω χώρο για προκαθοριζόμενες προβολές στην αίθουσα του 'Πολυθεάματος'. Ορίστηκαν πολλοί θεματικοί τομείς και αντικείμενα (όπως 'δίκτυα παρακολούθησης ρύπανσης', 'ατμόσφαιρα', 'φύση', 'νερά', 'ακτές', 'ρέματα', 'απορρίμματα', 'ΧΥΤΑ', 'βιομηχανία', 'αυτοκίνητο', 'θόρυβος', 'περιβαλλοντική αγωγή' κλπ) και υποδείχθηκαν νέες ενότητες (όπως 'ορεινοί όγκοι', 'ρέματα', 'ακτές', 'ελαιώνας', 'φαληρικό δέλτα', 'Masterplan πρασίνου'). Συγκεντρώθηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες στοιχεία όπως φωτογραφικό υλικό ή άλλο υλικό προς αναπαραγωγή, επεξηγηματικά κείμενα, υπεύθυνα

άτομα κατά θεματική ενότητα, και απαιτούμενο μέγιστο χρονικό διάστημα για τη διάθεση του υλικού.

Δυστυχώς, τελικά κρίθηκε ότι τα υλικά δεν μπορούσαν να μεταφερθούν αυτούσια στην έκθεση του Βοτανικού Μουσείου λόγω ασυμβατότητας των αντίστοιχων κατασκευών και αντίθεσης του συνολικού ύφους των εκθέσεων. Επιπλέον, η νέα πολιτική του Υπουργείου (με υπουργό πλέον την κ. Β. Παπανδρέου) έθετε ως προτεραιότητα την προβολή έργων και παρεμβάσεων ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, υλικό που δεν ήταν απολύτως συμβατό με τα ενδιαφέροντα της έκθεσης 'Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον'.

4 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΣΩ ΑΛΛΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Στα πλαίσια άλλων προγραμμάτων που σχετίζονται με τη δημιουργία «*Εικονικού Βοτανικού Μουσείου*» και συγκεκριμένα των:

1) Καταγραφή των ιστορικών συλλογών από αποξηραμένα δείγματα του Βοτανικού Μουσείου του Πανεπιστημίου Αθηνών' που χρηματοδοτήθηκε για τα έτη 1998-2000 από τη ΓΓΕΤ στα πλαίσια του ΕΠΕΤ II του προγράμματος '*Ανάπτυξη βάσεως δεδομένων και πληροφοριών για την επιστήμη και την τεχνολογία*' (επιστημονικός υπεύθυνος Α. Οικονόμου-Αμίλλη) και **2)** 'Εικονικά Μουσεία' που επιχορηγήθηκε από τη ΓΓΕΤ (ΕΠΕΤ II) για τα έτη 1999-2001 (υπεύθυνος έργου κ. Χαλάτσης, επιστημονικά υπεύθυνος Βοτανικού Μουσείου Α. Οικονόμου-Αμίλλη)

επιχειρήθηκε εκτός της καταγραφής των ιστορικών ερμπαριακών δειγμάτων και η ενσωμάτωση δεδομένων της Έκθεσης 'Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον' με τη βοήθεια συστήματος **multimedia**.

Ως γνωστόν στο σύστημα αυτό μπορεί να γίνει συνδυασμένη χρήση και προβολή κειμένου, ήχου, εικόνας και κίνησης, το δε θέμα που ενδιαφέρει την θεατή-χρήστη επιλέγεται άμεσα από τον ίδιο με απλό χειρισμό και σχετικώς απλά περιφερειακά συστήματα και λειτουργικό. Στόχος των προγραμμάτων ήταν μεταξύ άλλων η ανάπτυξη ενός εικονικού περιβάλλοντος και των απαραίτητων εργαλείων για τη διαχείρισή του, μέσα στο οποίο οι επισκέπτες θα είχαν τη δυνατότητα να δουν και να χειριστούν εκθέματα των συμμετεχόντων Μουσείων. Τα εικονικά εκθέματα θα ήταν προσβάσιμα είτε τοπικά μέσω της εφαρμογής εικονικής πραγματικότητας είτε μέσω του διαδικτύου.

Έγινε μια πρώτη μελέτη από ειδικό τεχνικό γραφείο που διαπίστωσε καλές τεχνικές συνθήκες στον χώρο της Έκθεσης (σε πολλά και καίρια σημεία της οποίας υπάρχει προσβασιμότητα με το διαδίκτυο), και θεωρώ ότι η εγκατάσταση ενός τέτοιου συστήματος είναι πλέον θέμα χρόνου και μικρής επιχορήγησης, και φυσικά ενσωμάτωσης των ανάλογων δεδομένων της Έκθεσης (ή επιπρόσθετων και σχετιζόμενων με τα θέματα της Έκθεσης, αλλά και δεδομένων από τις ιστορικά ενδιαφέρουσες συλλογές των αποξηραμένων φυτών του Μουσείου) στη βάση.

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Όσα προανέφερα αποτελούν μια σκιαγράφηση των εργασιών που έχουν επιτελεστεί για την προετοιμασία και λειτουργία της Έκθεσης 'Αττικό Τοπίο και Περιβάλλον'. Πιθανώς θα έχουν διαφύγει της προσοχής μου ορισμένα στοιχεία, για τα οποία μπορώ να δώσω περισσότερες πληροφορίες, εν ευθέτω χρόνω, και εφ'όσον ενδιαφέρεστε. Τα στοιχεία που σχετίζονται με το επιστημονικό υπόβαθρο των εκθεμάτων και τις αποφάσεις επιλογής τους απαιτούν περαιτέρω ανάλυση και δεν είναι δυνατόν να αποτυπωθούν σε έναν τέτοιου είδους απολογισμό.

Με εκτίμηση

Αθηνά ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ-ΑΜΙΛΛΗ
Ομότιμη Καθηγήτρια
Τέως Δ/ντρια του Βοτανικού Μουσείου (1992-2014)